

Nederlandse vrouwen zijn verstandig

Eerder dit jaar verscheen een rapport van de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg over uitstel van ouderschap. De leidende vraag was of we ons zorgen moeten maken over oud moederschap. Het antwoord was genuanceerd: vanuit medisch oogpunt is er reden tot zorg, vanuit maatschappelijk oogpunt niet. De gezondheidsrisico's betreffen een afnemende kans op zwangerschap na het dertigste jaar, een grotere kans op complicaties bij zwangerschap en bevalling bij oudere moeders en een verhoogd risico op borstkanker bij vrouwen die laat of geen kinderen krijgen. Maatschappelijk gezien loont het om laat kinderen te krijgen: oude moeders hebben een betere inkomenspositie en meer stabiele partnerrelaties dan vrouwen die vroeg beginnen aan kinderen. Een ander maatschappelijk voordeel is dat de bevolking minder snel groeit als generaties elkaar niet te snel opvolgen. Overigens ziet niet iedereen een vertraagde bevolkingsgroei als een voordeel. Interessant is dat er naar aanleiding van het RVZ-rapport vooral pleidooien zijn gehouden voor vervroeging van het ouderschap. Is vervroeging wel zo nodig?

Medici hebben er sterk toe bijgedragen dat uitstel van ouderschap primair als zorgelijk wordt gezien. De spreekkamers van gynaecologen worden bevolkt door vrouwen die op latere leeftijd voor het eerst pogingen zijn gaan doen om kinderen te krijgen. De problemen die zij ervaren om zwanger te worden, maar ook het ervaren leed bij vroeggeboorten en chromosomale afwijkingen kleuren het beeld dat medici hebben van laat moederschap. Bovendien blijkt dat vrouwen te hoge verwachtingen hebben van de effectiviteit van vruchtbaarheidsbehandelingen op latere leeftijd. Het is niet alleen belangrijk te beseffen dat de kans op een natuurlijke zwangerschap sterk afneemt na de leeftijd van 35 jaar, maar ook dat de kans op een kunstmatige nog veel sterker afneemt. Medici kunnen ons echter niet vertellen hoeveel vrouwen kinderloos blijven of minder kinderen krijgen dan gewenst als gevolg van uitstel. Het RVZ-rapport verschaft deze cijfers evenmin.

De CBS-onderzoekers Steenhof en De Jong hebben de betreffende berekeningen op basis van het 1998 Onderzoek Gezinsvorming wel gemaakt. Voor verschillende geboortecohorten vergeleken ze het aantal gewenste kinderen en het gerealiseerd kindertal. Overigens moet worden vermeld dat het gewenst kindertal retrospectief gevraagd is. Vrouwen geboren tussen 1945 en 1949 kregen gemiddeld 0,05 kinderen minder dan gewenst. Voor vrouwen geboren tussen 1965 en 1969 is dit verschil opgelopen tot 0,08 en geschat wordt dat het verschil 0,10 zal zijn voor vrouwen geboren tussen 1995 en 1999. De auteurs schrijven de toename van het verschil tussen gewenst en gerealiseerd kindertal toe aan uitstel. Aldus neemt het gemiddeld kindertal als gevolg van uitstel af met tussen de 0,03 en 0,05 kinderen—geen dramatische afname! De epidemioloog Bonneux komt op basis van Nederlandse, Franse en Amerikaanse studies tot de conclusie dat momenteel 0,5 procent van alle vrouwen ongewenst kinderloos blijft als gevolg van uitstel. Zonder de ontgoocheling van ongewenst kinderlozen te willen bagatelliseren, vormt

die 0,5 procent geen cijfer dat om drastische maatregelen vraagt. In de uiteindelijke percentages van kinderloosheid zien we natuurlijk niet de paren terug die een lange weg zijn gegaan langs fertiliteitsklinieken en veel materiële en emotionele kosten hebben gemaakt om hun kinderwens in vervulling te laten gaan. De kinderwens kan heel sterk zijn, getuige het televisieprogramma *Babyboom*, dat mede wordt gefinancierd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Internationaal gezien is het geboortepatroon van Nederlandse vrouwen uitermate interessant. In de jaren tachtig en negentig was Nederland kampioen laat moederschap. Inmiddels zijn we door het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland, Spanje en Italië voorbijgestreefd. Onderzoek van de demograaf De Beer laat zien dat de verdeling van de leeftijd waarop Nederlandse vrouwen kinderen krijgen een sterke piek kent. In vergelijking met andere EU-landen krijgen vrouwen in Nederland minder vaak kinderen als ze jong zijn en ook krijgen ze minder vaak kinderen als ze 38 jaar of ouder zijn. Nederlandse vrouwen die moeder worden, krijgen gemiddeld twee kinderen in een betrekkelijk korte periode (tussen hun 30ste en 35ste). In een land als Italië is bijvoorbeeld te zien dat vrouwen betrekkelijk vroeg moeder worden, maar uiteindelijk niet meer dan één kind krijgen. In Nederland heeft uitstel van ouderschap er niet in geresulteerd dat de leeftijdsverdeling van het krijgen van kinderen 'naar rechts' is opgeschoven: de verdeling is sterker geconcentreerd rond de leeftijd van 31-32 jaar.

Hoewel uitstel van gezinsvorming zich onder alle lagen van de bevolking voordoet, is deze trend het sterkst onder hoogopgeleiden. Oude moeders zijn hoogopgeleide moeders. In het 2006 rapport van UNICEF *The state of the world's children* wordt aangetoond dat het opleidingsniveau van de moeder de sterkste determinant is van de levenskansen van kinderen. Succesvolle kinderen worden gekweekt door moeders die eerst in hun eigen opleiding hebben geïnvesteerd. Vandaar dat Bonneux de slogan hanteert 'Een wijze vrouw krijgt haar kind niet gauw'. Nederlandse vrouwen blijken verstandige keuzes te maken. Ze zorgen er niet alleen voor dat ze hun leven goed op orde hebben voordat ze aan kinderen beginnen, maar ook wachten ze niet te lang met het voltooien van hun gezinsplanning.

Pearl Dykstra